ՀՏԴ 378.147 Մանկավարժություն

ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԻՆՔՆՈՒՐՈՒՅՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ՆԱԽԱՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Արմինե ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Բանալի բառեր *- վերափոխումներ,հանրակրթություն, ուսումնասիրել, ուսանողներ,նախասիրություններ, մեթոդական ուղղություններ, ինքնուրույն աշխատանք*
Ключевые слова- *образование, учеба, студенты, хобби, методическое, руководство, самозанятость*
Key words *- education, education, students, hobby, teaching, management, selfemployment*

А.Багдасарян

НЕОБХОДИМЫМИ УСЛОВИЯМИ ДЛЯ ЭФФЕКТИВНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ

Эта методологическая обобщение выводов, основанных на прецеденте АрГУ научно педогагичное охватываемых организации самостоятельной работы студентов педагогических кадров в соответствии с требованиями кредитной системы; В статье также работать в дополнение к обсуждению теоретических имеет одологических аспектов организации самостоятельной работы студентов;

A.Baghdasaryan

PREREQUISITES FOR THE EFFECTIVE ORGANIZATION OF STUDENTS' INDEPENDENT WORK

This methodological generalization of findings based on the precedent of ArGU gitamnkavarzhoren covered by the organization of independent work of students of pedagogical staff in accordance with the requirements of the credit system; The article also work in addition to the discussion of theoretical and methodological aspects of the organization of independent work of students;

Սույն գիտամեթոդական հոդվածում ուսումնասիրությունների արդյունքների ընդհանրացման հիման վրա գիտամնկավարժորեն լուսաբանվում է ԱրՊՀ մանկավարժական ֆակուլտետի ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման նախապայմանները՝ կրեդիտային ուսուցման համակարգի պահանջների համահունչ ;

Հոդվածում, բացի տեսական հարցերի քննարկումից առաջադրվում են նաև ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման մեթոդական ուղղությունները;

Անցումային մեր ժամանակներում արմատական վերափոխումներն ու թարմացումը սոցիալական կյանքի բոլոր ոլորտներում, այդ թվում հանրակրթության բնագավառում անհրաժեշտ պայմաններ են դնում նաև բարձրագույն դպրոցի առջև՝ պատրաստելու մասնագիտական խոր գիտելիքներով զինված որակյալ կադրեր, որոնք վաղը համալրելու են փորձառու մասնագետների շարքը:Այդ պահանջներն ամենից առաջ իրականացնելու են բուհի դասախոսները, որոնց առաջնահերթ խնդիրն է ստեղծագործական –մասնագիտական խոր գիտելիքների ձերքբերումը և ամբողջ դասավանդման ընթացքի վերակառուցումը; Երիտասարդ սկսնակ դասախոսների համար անչափ ուսանելի է պրոֆեսոր Արամ Բալյանի ուսանելի այն դրույթը, որ լավ դասախոսությունը արթնացնում է ուսանողի միտքը, ստիպում նրան խորհելու տվյալ գիտության առարկայի վերաբերյալ , որոնելու դասախոսության ժամանակ ծագած հարցերի պատասխանները; Հաջողությամբ կարդացված դասախոսությունը ուսանողին մղում է դեպի գրքերի աշխարհ, պահանջում խորացված ու համակարգված ինքնուրույն աշխատանք1/56:

Փորձը ցույց է տվել, որ ուսանող անձնավորության ձևավորման կարևոր նախապայմանը բուհում պատշաճ մակարդակով ուսումնական գործունեության/ նախապատրաստումը ամենօրյա դասախոսություններին, սեմինար պարապմունքներին , ինքնուրույն աշխատանք դասագրքի, սկզբնաղբյուրների վրա/, կազմակերպումն է բաժիններով և բաղադրամասերով;

Իսկ այս առումով ինչպիսի՞նն է Արցախի պետական համալսարանում ուսանողների բարեհաջող ու բազմաբովանդակ ուսումնական գործունեության կազմակերպումը;

Այս տեսանկյունով սույն գիտական հոդվածում ուսումնասիրությունների հիման վրա փորձել ենք գիտամանակավարժորեն լուսաբանել միայն մանկավարժական ֆակուլտետում ուսանողների ուսումնական գործունեության արդյունավետ կազմակերպման նախապայմանները:

Հարկ է նշել, որ ուսումնական տարին սկսելուց առաջ համալսարանի ռեկտորատը , ֆակուլտետի դեկանատը և ամբիոնները համակարգված և նպատակամետ աշխատանք են տանում, բարենպաստ պայմաններ ստեղծում ուսանողների ուսումնադաստիարակչական աշխատանքը պատշաճ մակարդակով կազմակերպելու համար: Ավանդական ձևով, համալսարանի ռեկտորը, ֆակուլտետի դեկանը ամբիոնները հանդիպում են կազմակերպում նոր ընդունված և բարձր կուրսի ուսանողների հետ; ուսանողներին հանգամանորեն ծանոթացնելու համալսարանի կանոնակարգին, ուսանողների պարտականություններին, ուսման առաջատար ուսանողների գործունեությանը միաժամանակ ըստ կուրսերի, ուսանողների առաջադիմությանը՝ դրանով իսկ ուսանողների մոտ ստեղծելով ուսման նկատմամբ բուռն հետաքրքրության մթնոլորտ;

Դիմելով առաջին կորսեցիներին՝ ռեկտոր տիկին Մ.Մինասյանը իրավացիորեն մատնանշում է. «հարգելի ուսանող, կատարվել է քո երազանքը , ընդունվել ես բուհ, դարձել առաջին կուրսեցի, հնարավորություն ես ստացել ծանոթանալու քո ընտրած մասնագիտության համար անհրաժեշտ գիտությունների և ձերք բերելովու գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների անհրաժեշտ հսկայական պաշար, իսկ գիտելիք ձեռք բերելու հիմնական աղբյուրներից մեկը կարդացվող դասախոսություններն են, որ պետք է գրի առնել, լավ նախապատրաստվել սեմինար և գործնական պարապմունքներին, բարեհաջող հանձնել ուսուցման կրեդիտային համակարգով ընթացիկ, եզրափակիչ քննաշրջանի ստուգարքներն ու քննությունները»:

Մանկավարժական ֆակուլտետի դեկան Շ.Այդինյանը, ընդանրացնելով հանդիպման արդյունքները, մատնանշում է որ համալսարանում իշխում է ուսանողների նկատմամբ հոգատարության և ուշադրության մթնոլորտ, դասախոս-ուսանող շփման պարզություն, գիտելիքների նկատմամբ ցուցաբերվում է պահանջկոտություն; Անշուշտ, բավարար առաջադիմությամբ ուսանողներին զգալիորեն խանգարում են ուսումնական գործնթացի կազմակերպման հետևյալ թերությունները՝ ուսանողների հետ խորհրդատվությունների անհամակարգ բնույթը, ուսումնառության տարբեր փուլերում ուսանողի մոտ առաջացած անհատական ուսումնական դժվարությունները հաղթահարելիս կուրսղեկների պասիվությունը և այլն;

Բուհական մանկավարժության մեր փորձը հաստատում է այն իրողությունը, որ ուսանողների ուսումնական գործունեության արդյունավետ կազմակերպման կարևորագույն նախապայման է հանդիսանում լավ կարդացած դասախոսությունը, գործնական և սեմինար պարապմունքների պատշաճ մակարդակով կազմակերպումը, ուսումնահիմացական գործունեության արդյունքների ստուգման, գնահատման ստուգարքների, քննությունների ընթացքում տվյալ առարկայի դասախոսի մանկավարժական վարպետության, տակտի, ընդունակությունների, լավատեսության և որակական այլ հատկանիշների դրսևորումը:

Մանկավարժական ֆակուլտետի ուսանողների ուսումնական գործունեության արդյունավետ կազմակերպման նախապայմաններից է նաև ինքնուրույն աշխատանքի ճիշտ պլանավորումն ու պատշաճ մակարդակով կազմակերպումը: Ինքնուրույն աշխատանքը որպես ուսանողի ուսումնական գործունեության բազմազան ձևերից մեկը, փաստորեն դասախոսության շարունակությունն է, այսինքն դասախոսության ժամանակ չլուսաբանված հիմնահարցերի համակողմանի ուսումնասիրումն է հանձնարարված սկզբնաղբյուրներով: Իսկ դասախոսության թեմային առնչվող համապատասխան սկզբնաղբյուրների վրա ուսանողի կողմից արդյունավետ աշխատանք կատարելու հաջողությունը առաջին հերթին կախված է

առարկայագետ դասախոսի կողմից ուսումնական ծրագրերով յուրաքանչյուր առարկայի գծով ճիշտ ընտրությունից: Հիրավի, համալսարանում ուսուցման գործընթացի կազմակերպման հիմնական ուղին ուսուցման կրեդիտային համակարգով ինքնուրույն աշխատանքի ճիշտ պլանավորումն ու արդյունավետ կազմակերպումն է ;

Ուսումնասիրությունները ցույց են տվել, որ ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման խնդիրը նոր չէ;Տարբեր ժամանակներում այդ խնդրներով զբաղվել են մանկավարժության պրակտիկայի երախտավորները; Այսպես, օրինակ, գիտական մանկավարժության հիմնադիր Յ Ա Կոմենսկին գրել է.<<Մեր դիդակտիկայի ալֆան և օմեգան կդառնա այն եղանակի որոնումն ու հայտնագործումը , որի ժամանակ ուսուցանողը քիչ սովորեցնի , իսկ ուսուցանվողը շատ սովորի 2/18>>: Այդ կապակցությամբ էլ ուշագրավ մտքեր է հայտնել նաև ռուս մեծ մանկավարժ Կ Դ Ուշինսկին ; Նա պահանջում էր ուսուցումը այնպես կազմակերպել , որպեսզի <<Սովորողները հնարավորին չափ սովորեն ինքնուրույնաբար , իսկ սովորեցնողը ղեկավարի այդ ինքնուրույն աշխատանքը>>3/45: Սովորողների ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման անհրաժեշտությունը ընդգծել են նաև հայ մանկավարժները՝ Խ Աբովյանը, Ղ Աղայանը, Առ. Բահաթրյանը և ուրիշներ;

Խորհրդահայ ականավոր մանկավարժ Մուշեղ Սանթրոսյանը, Ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը գրքի վրա,,4/9 ուսումնամեթոդական ձեռնարկում բնութագրում է գրքի, դասագրքի վրա աշխատելու ձևերն ու մեթոդները; Անշուշտ, այսօր բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների դասախոսների համար ուսանելի են անցյալի ականավոր մանկավարժների ուղեցույց դրույթները;

Վերոնշյալ ականավոր մանկավարժների ուսանելի դրույթները, անշուշտ , այսօր էլ չեն կորցրել իրենց հետաքրքրությունը: Այն ձեռք է բերել մեծ իմաստ ուսուցման կրեդիտային համակարգին անցնելու հիմնախնդրի լուսաբանմանը նվիրված բուհական ուղեցույցներում, /5/ կանոնադրության դրույթներում;

Հայտնի է որ 2008-2009 ուսումնական տարվա ԱրՊՀ առաջին կուրսի ուսանողների համար առկա է նոր կրթական համակարգ , որտեղ ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը պետք է գտնվի առաջին տեղերից մեկում 6:

Ուսումնասիրության արդյունքների վերլուծության հիման վրա, փորձենք բնութագրել ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման ևս մի քանի նախապայմաններ;

Առաջին՝ դիտարկում ենք դասախոսի կողմից իր մասնագիտական առարկաներից ուսանողի համար մշակված ինքնուրույն աշխատանքի թեմատիկան ; Այս տեսանկյունով մեր կողմից մշակվել է մանկավարժական ֆակուլտետի ՏԿՄՄ 1,2,3 և ՆՄՀ 2,4/առկա/ կուրսերի ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման համակարգ, որի մեջ ընդգրկվում է .

.ուսանողների ուսումնական տարիների /բակալավրիատի դասընթացով/ ինքնուրույն աշխատանքի մշակում՝ համապատասխան ուսուցման կրեդիտային համակարգի ծրագրային պահանջներին

.սեմինար, գործնական պարապմունքների, ավարտական աշխատանքների, մագիստրոսական թեզերի թեմատիկայի պլանավորում՝ հանձնարարված սկզբնաղբյուրների ճիշտ ընտրություն,

.դասախոսության գրառման կանոնների մշակում ՝ ինչպես գրի առնել դասախոսությունը, որը նպաստում է ուշադրության պահպանմանը, ակտիվացնում ուսանողի միտքը և ուսանողի մոտ ձևավորում ինքնուրույն աշխատելու ունակություններ,

.դասագրքի, դասախոսության թեմային առնչվող համապատասխան սկզբնաաղբյուրների վրա ինքնուրույն աշխատանքի ձևերի մշակում՝ սովորեցնել ինչպես կազմել պլան, թեզիսներ, կոնսպեկտներ և գիտահետազոտական աշխատանք կատարել

.ուսումնասիրելով ուսանողների նախասիրությունները՝ տալիս ենք մեթոդական ուղղություններ, բնութագրում նաև ինքնուրույն աշխատանքի տիպերն և տեսակները, կազմակերպման ձևերն ու մեթոդները;

Ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքի այս համակարգի մշակումը, մեր կարծիքով կնպաստի այդ աշխատանքի կատարելագործմանը; Դրա համար անհրաժեշտ է՝

.զարգացնել ուսանողների մոտիվացիան՝ հետաքրքրությունը ուսման նկատմամբ և այն դիտել որպես գիտելիքների յուրացման միջոց,

. ուսանողներին զինել ինքնուրույն աշխատանք կատարելու համար անհրաժեշտ կարողություններով ու հմտություններով,

. համակարգված օգնություն ցույց տալ ուսանողի կատարելիք աշխատանքին,

. կատարելագործել ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպումը,

Մեր կարծիքով, ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը չի տա ցանկալի արդյունք, եթե այն չվերահսկվի, քանի որ բուհական ուսուցման արդյունավետությունը կախված է միայն ուսանողի իմացական գործունեության բնույթի, այդ գործունեության կառավարման որակից, այլև վերահսկման բնույթից և նրա նկատմամբ ուսանողների ունեցած վերաբերմունքից; «Մանկավարժություն և սպորտ» ֆակուլտետի դեկան Շ.Այդինյանը ֆակուլտետի խորհրդի նիստում նշում է , որ կիսամյակի արդյունքների քննարկումը, վերահսկումը նպատակ ունի խթանելու ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը և դասախոս-ուսանող հետադարձ կապը; Փաստերի ուսումնասիրումը վկայում է, որ որոշ դասախոսներ սահմանափակվում են ստուգարքների և քննությունների ընթացքում կիրառվող վերահսկողությամբ և չեն օգտագործում ընթացիկ վերահսկողության բազմապիսի ձևերը;

Ըստ մեր դիտարկումների՝ ընթացիկ վերահսկողության ձևերն են՝

- հարցում գործնական պարապմունքից և լաբորատոր պրակտիկումից առաջ,
- զրույց ուսանողների հետ հաշվետվությունից առաջ,
- համառոտ հարցում դասախոսությունիցառաջ,
- խորհրդատվություն,
- ինքնուրույն աշխատանքների ստուգում սեմինար պարապմունքների ընթացքում,
- ընթացիկ ստուգարքներ և քննություններ;

Ուսումնասիրության արդյունքների վերլուծությունը ցույց է տվել, որ ֆակուլտետում ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման գործընթացի հետագա բարելավումը պահանջում է.

.մշտապես բարձրացնել առարկայագետ դասախոսի մանկավարժահոգե բանական ու մեթոդական պատրաստվածության մակարդակը,

. կրեդիտային ուսուցման համակարգի պահանջներին համապատասխան կատարելագործել ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համակարգը՝ բովանդակությունը, տեսակները, ձևերը, մեթոդները, վերահսկումը, կառավարումը,

.ամրապնդել ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման համար անհրաժեշտ նյութատեխնիկական բազան և այլն ;

Վերոշարադրյալ հիմնախնդիրների գիտական հիմնավորումը թույլ է տալիս հանգել հետևյալ եզրակացության, որ նշված խնդիրների համալիրային լուծումը հնարավորություն կտա զարգացնելու ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքի մոտիվացիան, զինելու նրանց աշխատանք կատարելու արդյունավետ մեթոդիկայով, ժամանակին պահանջվող օգնություն ցույց տալու ուսանողներին, կատարելագործելու ինքնուրույն աշխատանքի կառավարման արդյունքների գնահատման եղանակներն ու ձևերը; Այդ տեսակետից առանձնապես կարևորվում են համալսարանում ուսումնառության բոլոր տարիներին ուսանողների մեջ համակարգված ինքնուրույն աշխատանքի ցանկության պատվաստելը, շարունակական ինքնակրթության կայուն դիրքորոշում մշակելը եռաստիճան ուսուցման համակարգի դեպքում , որի ժամանակ գիտելիքների նպատակասլաց, մշտական ինքնուրույն համալրումը պետք է դառնա սովորություն յուրաքանչյուր ուսանողի համար; Ընդգծելով նման սովորության հսկայական դերը ականավոր մանկավարժ Ուշինսկին գրել է. << Մտավոր աշխատանքը սովորություն դարձած մարդը ձանձրանում է առանց այդպիսի աշխատանքի, որոնում է այն և, իհարկե, գնում յուրաքանչյուր քայլի >>;

Պրակտիկ փորձը ցույց է տվել, որ նման մոտիվացիոն դիրքորոշման ձևավորումը անշուշտ, նպաստում է ուսանողների մեջ ուսման նկատմամբ, պատասխանատու վերաբերմունք, իմացական հետաքրքրություններ դաստիարակելուն; Իսկ նման մոտիվացիոն դիրքորոշումը ձևավորվում է ուսումնադաստիարակչական աշխատանքի բարձր ձևերի ու մեթոդների, դասախոսների անձնական օրինակի, ուսանողների ողջ կենսակերպի ու գործունեության ազդեցությամբ;

Ընդհանրացնելով վերոշարադրյալը՝ գտնում ենք, որ անհրաժեշտ է յուրաքանչյուր ֆակուլտետում, ամբիոնում, կուրսում, ամեն մի պարապմունքի ընթացքում ստեղծել այնպիսի բարոյահոգեբանական մթնոլորտ, որը ուսանողներին օբյեկտիվորեն մղի համակարգված ինքնուրույն ստեղծագործական աշխատանքի՝ իրենց ուժերի և հնարավորությունների սահմաններում;

Գրականության ցանկ

1. Ա.Բալյան, Առաջին կուրսեցու ուղեցույց , Երևան,<<Լույս>> հր. ,1973;
2. Յ. Ա. Կոմենսկի, <<Լույս>> հր., 1957, նաև Յու. Ամիրջանյան, Ժամանակակից դիդակտիկա, <<Լույս >> , հր., Երևան, 1947:
3. Կ .Դ. Ուշինսկի Մանկավարժական ընտիր երկեր, Լույս հր., Երևան, 1997:
4. Մ. Սանթրոսյան, Ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը գրքի վրա , <<Լույս>>,հր., Երևան , 1975:
5. Բարձրագույն կրթորթյուն /Կրթ. Ազգային ինստիտուտ/, հատ. 1 Երևան , 2005:
6. ԱրՊՀ <<Տեղեկագիր>>, 2008:
7. ԿԴ Ուշինսկի , Մանկավարժական ընտիր երկեր, Երևան , 1982:

Տեղեկություններ հեղինակի մասին.

Արմինե Բաղդասարյան, մ.գ.թ., Մանկավարժության և հոգեբանության ամբիոնի ավագ դասախոս

e-mail: arminebagdasaryan72@mail.ru

Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել խմբագրական կոլեգիայի անդամ, մ.գ.դ. Գ.Հ.Հարությունյանը: